Το φάντασμα του Μνημονίου και η εθνική κυριαρχία

Του Αντωνη Μανιτακη*

Εχει υποστηριχθεί, εντύπως και τηλεοπτικώς σε προωινές εκπομπές, από έγκριτο και σεβαστό συνάδελφο, τον κ. Κασιμάτη -συνεπικουρούμενο από τον κ. Κατρούγκαλο- ότι η Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης των ογδόντα εκατομμυρίων ευρώ, που συνοδεύεται από το Μνημόνιο, και συνήψε η Ελλάδα με τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, τον Μάιο του 2010, περιέχει όρο (άρθρο 14 παρ. 5) «παραίτησης της Ελλάδος από τις ασυλίες της εθνικής κυριαρχίας» και ότι «πρόκειται για όρο που παραβιάζει θεμελιώδεις αρχές του δικαίου σε όλα τα επίπεδα: του διεθνούς, του ευρωπαϊκού και του εθνικού δικαίου». Επιπλέον, ότι ο όρος αυτός είναι «πρωτοφανής στις διεθνείς οικονομικές συνθήκες των σύγχρονων δημοκρατιών, παραβιάζει τη θεμελιώδη αρχή σεβασμού της κυριαρχίας του κράτους, απειλεί, θέτει σε κίνδυνο και προσβάλλει στον πυρήνα τους τα κυριαρχικά δικαιώματα, την ίδια την κυριαρχία και την υπόσταση της χώρας» (βλ. το πλήρες κείμενο στον δικτυακό τόπο του Ομίλου «Αριστόβουλος Μάνεσης», www. constitutionalism. gr).

Θα επιχειρήσω να δείξω με νομικά -αναγκαστικά- επιχειρήματα ότι οι ισχυρισμοί των συναδέλφων είναι αβάσιμοι και ότι οι κίνδυνοι στην κρατική μας κυριαρχία είναι ανυπόστατοι έως φανταστικοί.

Πρώτον, η ρήτρα παραίτησης του Δημοσίου από τις αποκαλούμενες -κακώς- «ασυλίες εθνικής κυριαρχίας», δεν είναι πρωτοφανής. Πρόκειται για μια τυποποιημένη (standard) ρήτρα των διεθνών οικονομικών συναλλαγών, που απαντάται σε όλες τις συμβάσεις δανείων και εγγυήσεων στις οποίες εμπλέκεται το κράτος. Ανάλογη δέσμευση συναντάμε και στις εκδόσεις των κρατικών ομολόγων με τη βοήθεια των οποίων αντλήσαμε εκατοντάδες δισεκατομμύρια και οδηγηθήκαμε στην υπερχρέωση και στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Και στην περίπτωση αυτή η Ελληνική Δημοκρατία δεσμευόταν να εξοφλήσει τους κομιστές των ομολόγων χωρίς καμία αίρεση και κανένα όρο. Ωστόσο, οι δεσμεύσεις αυτές του ελληνικού κράτους απέναντι στους δανειστές του δεν έφταναν μέχρι την παραίτησή του από αρμοδιότητες κυριαρχίας. Η παραίτησή του αφορούσε τα γνωστά δικονομικά και ουσιαστικού δικαίου προνόμια ή ασυλίες που απολαμβάνει το ίδιο ως προς την περιουσία του και μόνον.

Δεύτερον, διά του λόγου το ασφαλές και για να δείξω πόσο συνήθης είναι η παραίτηση του Δημοσίου από τα «περιουσιακά» προνόμιά του, επικαλούμαι πρόσφατη Υπουργική Απόφαση επί κυβερνήσεως Ν. Δ. (ΥΑ. 2/5121/0025/26.1.2009- ΦΕΚ 140/Β/29. 1.2009), στην οποία περιέχονται οι όροι των εγγυήσεων που παρέχονται από το Δημόσιο στις

τράπεζες στο πλαίσιο της παροχής προς αυτές ρευστότητας. Στην τυποποιημένη εκεί σύμβαση εγγύησης διαβάζουμε υπό τον τίτλο «Παραίτηση από προνόμια: ο εγγυητής, δηλαδή το Δημόσιο: «α) παραιτείται από οποιοδήποτε προνόμιο που έχει ή θα αποκτήσει ο ίδιος ή οποιοδήποτε περιουσιακό του στοιχείο αναφορικά με οποιαδήποτε νομική διαδικασία που κινείται κατ' αυτού... β) συγκατατίθεται ότι δεν θα αξιώσει ασυλία από οποιαδήποτε από τις εν λόγω νομικές διαδικασίες... και γ) συγκατατίθεται... στην αναγκαστική εκτέλεση ή εκτέλεση επί οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου του...».

Αν συγκρίνει κανείς τις δύο ρήτρες, τη ρήτρα εγγύησης του Δημοσίου με εκείνη της δανειακής σύμβασης θα διαπιστώσει: πρώτον, ότι είναι κατά βάση νομικά πανομοιότητες, δεύτερον, ότι το επίμαχο άρθρο της δεύτερης περιέχει σαφή, σαφέστερη δεν γίνεται, εξαίρεση από την κατάσχεση ή αναγκαστική εκτέλεση των περιουσιακών εκείνων στοιχείων του Δημοσίου, τα οποία η ελληνική έννομη τάξη προστατεύει με διατάξεις του αναγκαστικού δικαίου.

Ο εστί μεθερμηνευόμενο: στο «Μνημόνιο» η δημόσια περιουσία του Δημοσίου εξαιρείται από ενδεχόμενη υποθήκευση, κατάσχεση ή αναγκαστική εκτέλεση. Δηλαδή τα εκτός συναλλαγής πράγματα, τα πολιτιστικά μας αγαθά, όπως μνημεία ή έργα τέχνης που ανήκουν στην πολιτιστική μας κληρονομιά, τα κοινόχρηστα πράγματα, όπως ο αιγιαλός ή τα δημόσια κτίρια και γενικά ό, τι υπάγεται σε αυτό που οι Γάλλοι και οι Βέλγοι αποκαλούν domaine public, δεν υπόκειται σε υποθήκευση ή κατάσχεση. Και πάντως δεν θίγεται ούτε απειλείται από τη δανειακή σύμβαση η εθνική μας κυριαρχία, ούτε είναι δυνατόν άλλωστε να θιγεί από συμβάσεις αυτού του είδους.

Επομένως, ας ηρεμήσουμε και ας σοβαρευτούμε. Δεν χρειάζεται να προκαλούμε, αβασάνιστα, φόβο και τρόμο με την επίκληση φανταστικών εθνικών κινδύνων στην ήδη κατατρομαγμένη και παραζαλισμένη κοινή γνώμη. Μας φτάνει η κατάθλιψη και ο τρόμος που εκτρέφουν, μήνες τώρα, δανειστές, τηλεόραση -με το αζημίωτο- ο Τύπος και τα κόμματα ιδίως της Αριστεράς εν τη πολιτική μωρία τους.

Ας καταλάβουμε ότι δεν πρόκειται να πτωχεύσουμε ούτε να εξέλθουμε από τα ευρώ, διότι θα πληγεί ανεπανόρθωτα το ίδιο και δεν το θέλουν ούτε οι εταίροι μας. Είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε μαζί του. Καλά θα κάνουμε, ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης επί μία τριακονταετία, αντί να υπερασπιζόμαστε την εθνική μας κυριαρχία κραυγάζοντας «αέρα» και κραδαίνοντας στα όργανα της Ε. Ε. ξιφολόγχη και καριοφίλι, να μάθουμε να χρησιμοποιούμε την «κυριαρχία μας» όχι ως ένα αυτάρεσκο,

κλειστοφοβικό και επιθετικό κατασκεύασμα, αλλά ως δικτυακό κόμβο επικοινωνίας, συνεργασίας και αντιπαράθεσης με τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης και τους θεσμούς της.

Αν πάλι είμαστε αντίθετοι στην ακολουθούμενη ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική της δημοσιονομικής αυστηρότητας και των μέτρων λιτότητας, ας αγωνιστούμε να αλλάξουν οι συσχετισμοί πολιτικής δύναμης στην Ευρώπη για να αλλάξει και η νεοφιλελεύθερη πολιτική της. Ας φροντίσουμε να συνεργαστούμε με τους άλλους λαούς της Ευρώπης, που υφίστανται και αυτοί τις ίδιες οδυνηρές συνέπειες της λιτότητας και της ανεργίας, ώστε από κοινού να αντιμετωπίσουμε την κρίση και να αναζητήσουμε οικονομικές διεξόδους και προοπτικές για μια άλλη Ευρώπη, διαφορετική από αυτή που ζούμε σήμερα.

Αλλος δρόμος και άλλη προοπτική, πιο ρεαλιστική από αυτή, δεν υπάρχει για την Ελλάδα. Αλλωστε, οι αυθόρμητες, πανευρωπαϊκές, μαζικές, ειρηνικές και ακομμάτιστες συγκεντρώσεις αγανακτισμένων πολιτών στις πλατείες, αυτό μας δείχνουν: την κοινή τύχη των λαών της Ευρώπης μπροστά σε ένα μέλλον αβέβαιο και μη ορατό, αλλά πλήρως εξαρτώμενο από τη συνεργασία και συνεννόησή τους. Το ίδιο εξαρτημένες είναι και η εθνική μας επιβίωση και κυριαρχία, όσο και αν αυτό φαίνεται σχήμα οξύμωρο.

* Ο κ. Αντώνης Μανιτάκης είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο ΑΠΘ.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Καθημερινή στις 12 Ιουνίου 2011.